

Norvegija gali didžiulis savo sūnumis:
Henriku Ibsenu, Edvardu Munchu ir geriausiu trilerių rašytoju Jo Nesbø.
NEW YORK TIMES

Jo Nesbø

Nemezidė

baltos lankos

J O N E S B Ø

NEMEZIDĖ

Iš norvegų kalbos vertė
Rūta Suchodolskytė

baltos lankos

I DALIS

1 skyrius

Planas

Aš mirsiu. Tai neturi jokios prasmės. Planas, bent jau manasis, buvo visai ne toks. Gali būti, kad aš vis tiekėjau šia kryptimi net nesusimąstydamas. Bet mano planas buvo kitoks. Geresnis. Prasmingesnis.

*Spoksau į ginklo vamzdį ir žinau, kad iš čia ateis jis. Žinia-
nešys. Keltininkas. Laikas nusijuokti paskutinį kartą. Jei matai
šviesą tunelyje, gali būti, kad tai – ugnies liežuvis. Laikas pas-
kutinįsyk pravirkti. Mes galėjome šį gyvenimą paversti į ką nors
gero, mes abu. Jeigu būtume laikęsi plano. Paskutinė mintis. Visi
klausia, kokia yra gyvenimo prasmė, bet niekas neklausia apie
mirties prasmę.*

Senis priminė Hariui astronautą. Juokingais mažais žingsneliais, vangiais judesiais, negyvu juodų akių žvilgsniu ir nuolat į parketą brūžčiojančiais batais. Tarytum bijotų prarasti ryšį su žeme ir išskristi į kosmosą.

Haris pažiūrėjo į laikrodį, kabantį ant baltos mūrinės sienos virš durų. 15.16. Už lango Bogstado keliu skubėjo penktadienio nuotaikos apimti praeiviai. Šoniniame skubiai nuvažiuojančio automobilio veidrodėlyje blykstelėjo besileidžiančios spalio saulės atspindys.

Haris susikaupęs toliau stebėjo senį. Su skrybėle, elegantišku, bet valymo reikalaujančiu paltu. Po juo – tvido švarkas, kaklaraištis ir nudėvėtos pilkos kelnės aštriais kaip peilio ašmenys kantais. Išblizginti batai numintais kulnais. Vienas tų pensininkų, kurių, regis, pilna Majoštujoje. Tai nebuvo spėlionė. Haris žinojo, kad Augustui Šulcui – 81 metai, anksčiau jis prekiaavo drabužiais ir visą gyvenimą gyveno Majoštujoje, išskyrus karo laikotarpį, kurį praleido Osvencimo barakuose. Sustingę keliai: jis krito nuo pėsčiųjų tilto per Žiedą, kai, kaip paprastai,ėjo aplankyti dukters. Įspūdį apie mechaninę lėlę sustiprino per alkūnes statmenai sulenktos ir į priekį atkištos rankos. Ant dešinės kabėjo ruda lazda, o kaire buvo suspaudęs sąskaitą, kurią laikė atkišęs jaunam vyrui trumpais plaukais prie antrojo langelio, – vyruko veido Haris nematė, bet spėjo, kad jis spokso į senį su užuojauta ir susierzinimu.

Laikrodis rodė 15.17, ir galiausiai atėjo Augusto Šulco eilė. Haris atsiduso.

Prie pirmojo langelio sėdėjo Stynė Gretė ir skaičiavo septynis šimtus trisdešimt kronų vaikinui mėlyna kepure, ką tik padavusiam jai pašto perlaidos kvitą. Sulig kiekvienu ant stalo dedamu banknotu ant kairės rankos bevardžio piršto blykstelėdavo deimantas.

Haris nematė, bet žinojo, kad į dešinę nuo vaikino, priešais trečiąjį langelį, stovi moteris ir išsiblaškiusi sūpuoja vežimėlį – visai be reikalo, nes vaikas jau miega. Moteris laukė, kada ją aptarnaus panelė Brenė, kuri labai įsijautusi telefonu aiškina kažkokiam vyrui, kad jis negališ mokėti tiesioginiu debetu, kol gavėjas nepasirašė sutarties, ir kad tai ji dirbanti banke, o ne jis, tai gal jau būtų galima baigti šią diskusiją?

Tą pačią akimirką banko skyriaus durys atsivėrė ir du vyrai – vienas aukštas, o kitas žemas, apsirengę vienodais tamsiais kombinezonais – sparčiai įžingsniavo į salę. Stynė Gretė pakėlė akis. Haris žvilgtelėjo į savo laikrodį ir pradėjo skaičiuoti. Vyrai nuskubėjo į tą kampą, kur sėdėjo Stynė. Aukštasis žirgliojo taip, lyg eitų per balas, o žemaūgis stūmėsi, tarytum būtų užsiauginęs didesnius, nei gali panešti, raumenis. Vaikinas mėlyna kepure lėtai apsisuko ir nukėblino išėjimo link taip užsiėmęs skaičiavimu, kad nė nepastebėjo tų dviejų.

– Labas, – pasisveikino su Styne ilgšis, žengė į priekį ir trinktelėjo ant stalo juodą lagaminą.

Mažius pasitaisė veidrodinius akinius nuo saulės, taip pat žengtelėjo pirmyn ir šalia padėjo tokį pat lagaminą.

– Pinigus! – sužvigo plonu balseliu. – Atidaryk duris!

Įspūdis, lyg kažkas būtų nuspaudęs pauzės mygtuką: viskas, kas salėje judėjo, sustingo. Tik gatvės užesys už lango priminė, kad laikas nesustojo. Nesustojo ir Hario laikrodžio sekundinė rodyklė, rodanti, kad praėjo dešimt sekundžių. Stynė paspaudė mygtuką po stalu. Subirzgė elektroninis įrenginys, o mažesnis vyrukas keliu prispaudė prie sienos dvivėres dureles.

– Pas ką raktas? – paklausė jis. – Greičiau, netupėsime gi čia visą dieną!

– Helge! – per petį šūktelėjo Stynė.

– Ką? – pasigirdo balsas iš vienintelio banke kabineto.

Pasirodė vyras su varlyte ir skaitymo akiniais.

– Helge, ponai nori, kad atidarytum bankomatą, – paprašė Stynė.

Helgė Klementsenas abejingai spoksojo į kombinezonais vilkinčius vyrus, dabar jau stovinčius šiapus langelio. Ilgšis nervingai dirsčiojo į duris, o mažius stebeilijosi į skyriaus vadovą.

– Na taip, žinoma, – žioptelėjo Helgė, tarytum ką tik būtų prisiminęs užmirštą susitarimą, ir pratrūko šaižiai ir karštligiškai kvatotis.

Hariui nevirptelėjo nė mažiausias raumuo, jis tik siurbė akimis judesius ir veidų išraiškas. Dvidešimt penkios sekundės. Toliau žiūrėjo į laikrodį virš durų, tačiau akies krašteliu matė skyriaus vadovą, iš savo pusės atrakinantį bankomatą, ištraukiantį dvi pailgas metalines kasetes su banknotais ir perduodantį jas vyrams su kombinezonais. Visa tai vyko greitai ir tylomis. Penkiasdešimt sekundžių.

– Šitos tau, tėvai! – iš lagamino mažius ištraukė dvi vieno-das kasetes ir ištiesė Helgei.

Vadovas nurijo seiles, linktelėjo ir sugriebęs kasetes įdėjo į bankomatą.

– Gero savaitgalio! – palinkėjo mažius, išsitiesė ir čiupo lagaminą.

Pusantros minutės.

– Palauk, – sustabdė jį Helgė.

Mažius sustingo.

Haris įtraukė skruostus ir bandė susikaupti.

– Kvitą... – paprašė Helgė.

Ilgą akimirką abu vyrai spitrijosi į nedidelį pražilusį banko skyriaus vadovą. Tada mažius pratrūko kvatotis. Garsiai, spiegiamai, su isteriška gaida, taip, kaip juokiamasi pavartojus spido.

– Juk nemanai, kad ruošėmės dingti iš čia be parašo? Atiduoti du milijonus be parašo, ar ne?

– Na, – tarė Helgė, – praeitą savaitę vienas jūsiškis pamiršo.

– Dabar inkasatoriais dirba daug naujokų, – pakomentavo mažius, o Klementsenas tuo metu pasirašė ir atidavė geltoną ir rausvą kvitus.

Haris palaukė, kol laukujės durys užsidarė, tada vėl žvilgtelėjo į laikrodį. Dvi minutės ir dešimt sekundžių. Pro durų stiklą matėsi, kaip nuvažiuoja baltas inkasatorių automobilis su „Nordea“ banko emblema.

Žmonės banke vėl pradėjo šnekučiuotis. Hariui nereikėjo skaičiuoti, bet jis vis tiek tai padarė. Septyni. Trys už langelių ir keturi salėje, kartu su kūdikiu ir kombinezoną vilkinčiu vyruku, kuris ką tik atėjo ir įsitaisęs prie stalo salės viduryje rašė sąskaitos numerį ant mokėjimo kvito. Haris žinojo, kad mokėjimas skirtas „Saulėtosioms Sagos kelionėms“.

– Viso gero, – atsisveikino Augustas Šulcas ir vilkdamas kojas nučiūžavo link durų.

Kai viskas prasidėjo, laikrodis rodė 15 val. 21 min. 10 sek.

*

Durys atsidarė, ir Haris pastebėjo, kaip Stynė Gretė kilstelėjo galvą ir vėl palinko prie popierių. Paskui ji vėl pakėlė galvą, tik šį kartą lėčiau. Haris pažvelgė į salės duris. Ten pasirodęs vyras jau buvo atsisėgęs kombinezoną ir išsitraukęs tamsiai žalią automatą AG-3. Tamsiai mėlyna kaukė dengė visą veidą, išskyrus akis. Haris vėl pradėjo skaičiuoti nuo nulio.

Burna po kauke pradėjo judėti lyg „Mapetų šou“ lėlės: – *This is a robbery. Nobody moves!*

Jis kalbėjo ne itin garsiai, tačiau mažame, ankštame banko skyriuje įsivyravo tylą lyg po patrankos šūvio. Haris stebėjo Stynę. Tolimo gatvės triukšmo fone išgirdo sklandų tepalu suptepto ginklo užtaiso trakstelėjimą. Jos dešinys petys kaipmat nusileido.

Drąsi mergina, pamanė Haris. Arba kaip reikiant išsigandusi. Aunė, psichologijos dėstytojas iš Oslo policijos mokyklos, yra jiems pasakojęs, kad kai žmonės labai išsigąsta, jie

* Nejudėkit, tai apiplėšimas! (Angl.)

liaujasi mąstę ir elgiasi taip, kaip buvo užsiprogramavę iš anksto. Dauguma banko darbuotojų paspaudžia begarsę pavojaus signalizaciją būdami beveik šoko būsenos, tvirtino Aunė, remdamasis po apiplėšimų vykdytų apklausų duomenimis: daugelis negalėjo prisiminti – spaudė mygtuką ar ne. Jie elgėsi nesąmoningai. Lygiai taip pat, kaip ir plėšikas, kuris iš anksto užsiprogramavo, kad šaus į visus, kurie bandys jį sustabdyti. Kuo labiau išsigandęs yra įsibrovėlis, tuo mažiau galimybių, kad kas nors privers jį pakeisti užmačias. Haris nejudėjo, tik bandė įžiūrėti įsilaužėlio akis. Mėlynos.

Plėšikas nusiėmė juodą kuprinę ir švystelėjo ant grindų tarp bankomato ir vyruko su kombinezonu, įbedusio tušniko galą į aštuonetą. Paėjo šešis žingsnius link siaurų durelių arčiau kasos, prisėdo ant krašto, permetė kojas ir atsistojo tiesiai už Stynės, sėdinčios su nieko nesakančia veido išraiška. Teisingai, pamanė Haris. Ji išmano taisykles ir neprovokuoja įsilaužėlio į jį žiūrėdama.

Plėšikas prikišo ginklo vamzdį Stynei prie kaklo ir kažką sušnabždėjo į ausį.

Panika jos dar neapėmė, bet Haris matė, kaip kilnojasi krūtinė; atrodė, kad balta palaidinė staiga tapo per ankšta jos trapiam kūnui, kad jai trūksta oro. Penkiolika sekundžių.

Ji krenkstelėjo. Kartą. Kitą. Galiausiai jos balso stygos atgijo:

– Helge. Raktus nuo bankomato, – balsas buvo tylus ir prikimęs, visai nepanašus į tą, kuris prieš tris minutes ištare beveik tuos pačius žodžius.

Haris nematė, tačiau žinojo, kad Helgė Klementsenas jau girdėjo įsibrovėlio reikalavimą ir dabar stovi kabineto tarpdury.

– Greitai, – jos balsas buvo vos girdimas, o po pertraukos vienintelį garsą skleidė Augusto Šulco batai, be galo lėtai brūžinantys parketą lyg du šepėčiai būgno odą, – arba jis mane nušaus.

Haris pažvelgė pro langą. Kažkur lauke tikriausiai stovi automobilis su užvestu varikliu, bet iš čia nieko nematyti. Tik mašinos ir žmonės, nerūpestingai slenkantys pro šalį.

– Helge... – maldavo ji.

Pirmyn, Helge, mintyse ragino ją Haris. Jis šiek tiek pažinojo šį pagyvenusį banko skyriaus vadovą. Žinojo, kad namie jo laukia du karališkieji pudeliai, žmona ir suvedžiota ir neseniai palikta nėščia duktė. Jos jau susikrovusios daiktus ir susiruošusios važiuoti į trobelę kalnuose, tik laukia, kol namo grįš Helgė. Bet kaip tik dabar Klementsenas pasijuto paniręs po vandeniu ar į tokį sapną, kur visi judesiai sulėtėja, kad ir kaip skubėtum. Tada jis atsidadė Hario stebėjimo lauke. Banko plėšikas apsuko Stynės kėdę taip, kad stovėtų jai už nugaros ir tuo pat metu būtų atsigręžęs į Helgę Klementsena. Lyg išsigandęs vaikas, kuriam liepta pašerti arklį, Helgė stovėjo atsilošęs ir atkišęs ranką su raktų ryšulėliu. Nukreipdamas ginklą į Klementsena, netvirtai žengusį du žingsnius atgal, plėšikas kažką sušnabzdėjo Stynei į ausį.

Stynė krenkštelėjo:

– Jis liepia atidaryti bankomatą ir naujas kasetes su pinigais sudėti į juodą kuprinę.

Helgė lyg užhipnotizuotas stebėjo į ją nukreiptą automatą.

– Turi dvidešimt penkias sekundes, kitaip jis šaus. Ne į tave. Į mane.

Helgė prasižiojo, lyg norėdamas kažką sakyti, bet vėl užsičiaupė.

– Jau, Helge.

Automatiškai atsidadė durys, ir Helgė Klementsenas lėtai įžengė į salę.

Praėjo trisdešimt sekundžių nuo apiplėšimo pradžios. Augustas Šulcas beveik nusigavo iki durų. Skyriaus vadovas atsi-klaupė priešais bankomatą ir įbedė žvilgsnį į raktus. Jų buvo keturi.

– Liko dvidešimt sekundžių, – suskambo Stynės balsas.

Majoštijos policija, pamanė Haris. Patrulių automobiliai jau pakeliui. Už aštuonių kvartalų. Penktadienio spūstyse.

Drebančiais pirštais Helgė Klementsenas sugraibė raktą ir kišo į spyną. Raktas netiko. Jis spustelėjo stipriau.

– Septyniolika.

– Bet... – prasižijo Helgė.

– Penkiolika.

Skyriaus vadovas ištraukė raktą ir bandė rakinti kitu. Šis lindo, bet nesisuko.

– Dieve mano...

– Trylika. Helge, paimk tą su žalia juoste.

Helgė žiūrėjo į raktus taip, tarytum matytų juos pirmą kartą.

– Vienuolika.

Trečias raktas tiko. Ir pasisuko. Helgė Klementsenas atidarė bankomato dureles ir atsigręžė į Stynę ir plėšiką.

– Kad išimčiau kasetes, turiu atrakinti dar vieną spy...

– Devynios! – suriko Stynė.

Helgė sukūkčiojo, pirštais braukdamas per rantytus raktų kraštus, kurių jau nebematė, o bandė atpažinti pagal režius lyg aklasis, skaitantis Brailio raštą.

– Septynios.

Haris įdėmiai klausėsi. Policijos sirenų negirdėti. Priejęs prie durų, Augustas Šulcas patraukė už rankenos.

Nukritę ant parketo, sužvangėjo raktai.

– Penkios, – sušnabzdėjo Stynė.

Durys atsidarė, ir banko salę užplūdo gatvės garsai. Hariui pasirodė, kad tolumoje pasigirdo gerai pažįstamas kaukimas, kuris tai garsėjo, tai vėl tilo. Policijos sirenos. Durys užsidarė.

– Dvi. Helge!

Haris užsimerkė ir suskaičiavo iki dviejų.

– Štai! – šaukė Helgė Klementsenas. Jis jau buvo atrakinęs antrą spyną ir pusiau stovom vargo traukdamas užstrigusias kasetes. – Leiskite man išimti pinigų! Aš...

Jo žodžius nutraukė šaižus klyksmas. Haris pasuko akis į kitą salės pusę, kur stovinti moteris su siaubu žiūrėjo į nejudantį plėšiką, įrėmusį ginklą Stynei į kaklą. Ji du kartus sumirksėjo ir tylomis linktelėjo galva į vežimėlį, kuriame vis garsiau rėkė kūdikis.

Kai atsipalaidavo pirmosios kasetės diržas, Helgė Klementsenas beveik nukrito atbulas. Paėmė juodą kuprinę. Per šešias sekundes visos kasetės atsidūrė kuprinėje. Klementsenas, kaip liepta, užsegė užtrauktuką ir atsistojo prie langelio. Viską persakinėjo Stynė, jos balsas dabar skambėjo stulbinamai ramiai ir tolygiai.

Minutė ir trys sekundės. Apiplėšimas baigtas. Pinigai guli kuprinėje ant grindų. Po kelių sekundžių turėtų atvykti pirmasis policijos automobilis. Po keturių minučių kiti policijos automobiliai turėtų užverti visus aplink banką esančius išvažiavimus. Kiekviena įsilaužėlio kūno ląstelė turėjo rėkti, kad jau laikas nešdintis po velnių. O tuomet įvyko tai, ko Haris iki galo nesuvokė. Visiškai beprasmiška. Užuoat bėgęs, plėšikas atsuko į save Stynės kėdę taip, kad juodu būtų vienas priešais kitą. Pasilenkė ir kažką jai pakuždėjo. Haris prisimerkė. Vieną dieną jam reikėtų pasitikrinti regėjimą. Bet jis matė tai, ką matė. Stynė įdėmiai žvelgė į beveidį plėšiką, o supratęs pakuždėtų žodžių reikšmę jos veido išraiška pamažu persimainė. Ploni, gražiai sutvarkyti antakiai sudarė S raidę virš akių, kurios, regis, lipo iš akiduobių, viršutinė lūpa pakilo, o burnos kampučiai nusileido, pavirsdami groteskiška šypsena. Kūdikis liovėsi verkti taip pat staiga, kaip ir pradėjo. Haris giliai įkvėpė. Mat jis suprato. Tai buvo sustabdyta akimirka, meistriškas kadras. Du žmonės įamžinti akimirksnyje, kai vienas skelbia kitam mirties nuosprendį – kaukė per dviejų delnų atstumą nuo nepridengto veido. Budelis ir auka. Ginklas nukreiptas į gerklę ir mažą auksinę širdelę, kabančią ant plonos grandinėlės. Haris nemato, bet jaučia po jos plona oda pulsuojančias kraujagysles.

Pasigirsta prislopintas kaukimas. Haris pastato ausis. Bet tai ne policijos sirenos, o viso labo koridoriuje skambantis telefonas.

Plėšikas apsisuka ir pasižiūri į stebėjimo kamerą, kabančią ant lubų už aptarnavimo langelių. Pakelia juodą pirštinėtą ranką ir parodo penkis pirštus, tada sugniaužia kumštį ir ištiesia smilių. Šeši pirštai. Šešiomis sekundėmis per ilgai. Vėl atsisuka į Stynę, abiem rankomis sugriebia automata, laiko jį prie šlaunų ir pakelia vamzdį jai prie galvos, atsistojęs kiek praskėstomis kojomis, kad atlaikytų smūgį. Tebeskamba telefonas. Minutė ir dvylika sekundžių. Suspindi deimantas, kai Stynė, tarytum su kažkuo atsisveikindama, kilsteli ranką.

Kai jis paspaudžia gaiduką, laikrodis rodo 15 val. 22 min. 22 sek. Šūvio garsas trumpas ir duslus. Stynės kėdė atšoka, o galva purtos ant kaklo lyg suknežintos lėlės. Tada kėdė parvirsta. Pasigirsta dunktelėjimas, kai galva trinkteli į rašomojo stalo kraštą. Haris jos nebemato. Nebemato ir staiga raudonai nusidažiusio naująją „Nordea“ pensijų programą reklamuojančio plakato, priklijuoto išorinėje stiklo pusėje virš bankomato. Vienintelis dalykas, kurį jis girdi, yra be paliovos piktai ir įkyriai skambantis telefonas. Plėšikas peršoka į kitą langelio pusę ir skuodžia link kuprinės, gulinčios ant grindų. Hariui reikia apsispręsti. Įsibrovėlis griebia kuprinę. Haris apsisprendžia. Jis sparčiai pašoka iš krėslo. Šeši dideli žingsniai. Štai jis jau ten. Čiumpa ragelį:

– Kalbėkite!

Netrukus išgirsta policijos sirenų kaukimą, sklindantį iš televizoriaus svetainėje, populiarią pakistanietišką dainą kaimyno bute ir sunkius žingsnius laiptinėje – regis, tai ponias Madsen. Paskui išgirsta švelnų juoką kitame laido gale. Skamba juokas iš tolimos praeities. Galbūt ne laiko atžvilgiu, bet vis tiek iš toli. Kaip ir septyniasdešimt procentų Hario praeities, kuri grįžta pas jį gandų ir visiškų prasimanymų forma. Tačiau tai buvo istorija, kurią jis gali patvirtinti.

– Ar vis dar atsiliepi kaip supermenas, Hari?

– Ana?

– Oho, įspūdinga.

Haris pajuto pilve sklindant saldžią šilumą lyg nuo viskio. Beveik. Veidrodyje pamatė prie sienos prismeigtą nuotrauką. Savo ir Sėsės vieną saulėtą atostogų dieną Vitstene, kai juodu buvo maži. Jie šypsosi kaip vaikai, kurie vis dar tiki, kad jiems nenutiks nieko blogo.

– Ką veiksi sekmadienio vakarą, Hari?

– Na... – Haris išgirdo, kaip jo balsas nevalingai ima mėgdžioti jos balsą. Truputėlį per giliai, mažumėlę per išėtstai. Jis visai to nenorėjo. Ne dabar. Atsikrenkštė ir atrado neutralesnį toną:

– Tą, ką ir daugelis.

– O ką?

– Žiūrėsiu filmus.

3 skyrius

House of Pain

– Žiūrėjai filmus?

Sugadinta biuro kėdė girgždėjo protestuodama, kai policijos pareigūnas Halvorsenas atsilošė ir su abejonės išraiška jauname veide pasižiūrėjo į devyneriais metais vyresnį kolegą inspektorių Hari Hūlę.

– Žinoma, – atsakė Haris ir rodomuoju ir nykščiu persibraukė ploną papurtusią odą po paraudusiomis akimis.

– Visą savaitgalį?

– Nuo šeštadienio ryto iki sekmadienio vakaro.

– Na, bent penktadienio vakarą praleidai gerai, – pako mentavo Halvorsenas.

– Taip. – Iš švarko kišenės Haris išsitraukė mėlyną aplanką ir padėjo ant rašomojo stalo, stovinčio priešais Halvorseno stalą. – Skaičiau apklausos užrašus.

Iš kitos kišenės Haris išsiėmė pilką „French Colonial“ kavos pakelį. Jis ir Halvorsenas dirbo viename kabinete Grionlando rajono policijos biuro šeštame aukšte, raudonojoje zonoje, pačiame koridoriaus gale. Prieš du mėnesius nusipirko „Rancilio Silvio“ espresso kavos automatą, ir jam buvo skirta garbinga vieta ant dokumentų spintos po įrėminta merginos, užsikėlusios kojas ant rašomojo stalo, nuotrauka. Atrodė, kad strazdanotas merginos veidas iškreiptas grimasos, bet iš tikrųjų ji negalėjo tvirti juoku. Foną sudarė ta pati kabineto siena, ant kurios kabėjo nuotrauka.

– Ar žinai, kad trys iš keturių policininkų nesugeba taisyklingai parašyti žodžio „neįdomu“? – paklausė Haris, kabindamas švarką ant kabyklos. – Jie rašo „į“ be nosinės arba tarp „ne“ ir „įdomu“ daro tarpą.

– Įdomu.

– Ką veikei savaitgalį?

– Penktadienį prasėdėjau mašinoje priešais Amerikos ambasadą, nes kažkoks kvaištelėjęs anonimas paskambino ir pranešė apie bombą automobilyje. Be abejo, melagingas pranešimas, bet šiuo metu jie labai įsitempę, todėl sėdėjome ten visą vakarą. Šeštadienį vėl ieškojau savo gyvenimo moters. Sekmadienį padariau išvadą, kad ji neegzistuoja. Ar sužinojai ką nors iš apklausų apie banko plėšiką?

Halvorsenas atseikėjo kavos į kaušelį su dvigubu filtru.

– *Nada**, – atsakė Haris ir nusimovė megztinį. Apačioje buvo apsivilkęs asfalto spalvos marškinėlius, kitados juodus, su beveik nusitrynusiu užrašu „Violent Femmes“. Atsidusęs klestelėjo ant kėdės. – Pranešimų, kad kas būtų matęs ieškomą asmenį šalia banko prieš apiplėšimą, nėra. Vienas vyrukas išėjo iš „7-Eleven“ parduotuvės kitoje Bogstado kelio pusėje ir pamatė Pramonės gatvę bėgantį plėšiką. Jis atkreipė dėmesį į bėgantį tik dėl kepurės. Banko stebėjimo kamera gatvėje

* Ničnieko. (Isp.)

rodo, kaip įsibrovėlis prabėga pro liudytoją priešais metalinį konteinerį prie „7-Eleven“. Vienintelis įdomus dalykas, kurį jis galėjo papasakoti ir kuris neužfiksuotas vaizdo įrašė, buvo tas, kad įsilaužėlis kiek toliau Pramonės gatvėje perbėgo kelią iš dešinės į kairę ir atgal.

– Tipas, neapsisprendžiantis, kuriuo šaligatviu jam keliauti. Man tai skamba labai neįdomiai. – Halvorsenas įdėjo kaušėlį su dvigubu filtru į nuimamą filtro laikiklį. – Su į nosine, vienas žodis.

– Neką težinai apie bankų apiplėšimus, Halvorsenai.

– Kodėl turėčiau? Mūsų užduotis gaudyti žmogžudžius. Tegu vagiškais užsiima vyrukai iš Hedmarko.

– Hedmarko?

– Negi neatkreipei dėmesio, vaikščiodamas po Apiplėšimų skyrių? Kur pažvelgsi – provincijos dialektas, vilnoniai megstiniai. Kur link suki?

– Link Viktoro.

– Patrulio su šunimi?

– Paprastai jis pirmas pasirodo nusikaltimo vietoje – patyręs bankų plėšikas tai žino. Geras šuo gali susekti nusikaltėlio pėdsakus, jei tasai eina pėsčiomis per miestą, bet jeigu jis per-eina gatvę ir pravažiuoja mašinos, šuo pameta pėdsaką.

– Ir? – Halvorsenas suslėgė kavą grūstuvėliu, o procesą pa-baigė ją pasukdamas ir sulygindamas kavos paviršių – anot jo, tai skyrė profesionalą nuo mėgėjo.

– Pasitvirtina įtarimas, kad susidūrėme su patyrusiu bankų plėšiku. Vien šis faktas leidžia mums susitelkti ties daug mažesniu žmonių ratu nei paprastai. Apiplėšimų skyriaus viršininkas man pasakojo...

– Ivarsonas? Nemaniau, kad jūs šnekučiuojatės...

– Nesišnekučiuojam. Jis kalbėjo visai tyrimo grupei, prie kurios priklausau ir aš. Sakė, kad Osle yra mažiau nei šimtas bankų plėšikų. Penkiasdešimt tokie kvaili, apsisvaiginę arba trenkti, kad mes juos beveik kiekvieną kartą pričiumpame.

Pusė pasodinti, todėl apie juos galime negalvoti. Keturiasdešimt – nagingi meistrai, sugebantys praslysti, jeigu kas nors padeda jiems suplanuoti apiplėšimą. Na, ir lieka dešimt profų, puolančių inkasatorių transportą ir grynųjų pinigų apdorojimo centrus. Dirbant su jais reikia trupučio sėkmės. Nuolat bandome stebėti, kur jie yra. Šiandien bus tikrinamas jų alibi. – Haris žvilgtelėjo į „Silviją“, burbuliuojančią ant dokumentų spintelės. – Be to, šeštadienį persimečiau keliais žodeliais su Vėberiu iš Kriminalinių ekspertizių tarnybos.

– Maniau, kad Vėberis šį mėnesį išėjo į pensiją.

– Kažkas blogai apskaičiavo, jis dirbs iki vasaros.

Halvorsenas nusijuokė:

– Jis turbūt dar labiau surūgęs nei paprastai, ką?

– Taip, bet ne dėl to, – atsakė Haris. – Jis ir jo žmonės nė velnio nerado.

– Visai nieko?

– Nė vieno piršto atspaudu. Nė plaukelio. Netgi medžiagos plaušelio. Na, ir, be abejonės, iš pėdsakų matyti, kad plėšikas avėjo naujutėliaisiais batais.

– Todėl jie negalės palyginti nusidėvėjimo pavyzdžio su kitais jo batais?

– Tei-singai, – patvirtino Haris, pabrėždamas pirmą skiemenį.

– O per apiplėšimą naudotas ginklas? – toliau kamantinėjo Halvorsenas, atsargiai nešdamas kavos puodelį link Hario stalo. Pažvelgęs į viršų išvydo, kad Hario kairysis antakis pakeltas tiek, kad beveik siekia trumpai kirptus šviesius plaukus. – Atsiprašau. Žmogžudystės įrankis.

– Ačiū. Nerastas.

Halvorsenas, siurbčiodamas kavą, atsisėdo prie savo stalo.

– Taigi, trumpai tariant, išeina taip: įėjo vyras viduryje baltos dienos į pilną žmonių banką, pasiėmė du milijonus kronų, nudėjo moterį ir išžygiavo į nelabai pilną žmonių, bet judrią gatvę Norvegijos sostinės centre, keli šimtai metrų nuo

policijos skyriaus. O mes, gerai apmokami, profesionalūs karališkieji policijos pareigūnai, nieko neturime?

Haris lėtai linktelėjo.

– Beveik nieko. Turime tik vaizdo įrašą.

– Kurio kiekvieną sekundę gali įsivaizduoti, jeigu gerai tave pažįstu.

– Na, taip. Manychiau, kiekvieną dešimtadalį sekundės.

– O liudytojų parodymus gali cituoti mintinai?

– Tik Augusto Šulco. Jis papasakojo daug įdomių dalykų apie karą. Išpyškino konkurentų iš drabužių pramonės vardus, jie, gerieji norvegai, prisidėjo prie jo šeimos turto konfiskavimo per karą. Jis tiksliai žino, kuo jie dabar užsiima. Tačiau nesuvokia, kad buvo apiplėštas kažkoks bankas.

Toliau gėrė kavą tylėdami. Į langą barbeno lietus.

– Tau patinka toks gyvenimas, ar ne? – staiga padarė išvadą Halvorsenas. – Sėdi vienas visą savaitgalį ir medžioji vaikuoklius.

Haris nusišypsojo, bet neatsakė.

– Maniau, kad kai lioveisi gyventi viengungiškai, atsirado šeimyninių pareigų.

Haris įspėjamai pažvelgė į jaunesnįjį kolegą.

– Nežinau, ar aš į tai žiūriu būtent taip, – lėtai pratarė jis. – Žinai, mes net negyvename kartu.

– Na ne, bet Raketė turi mažą sūnelį, todėl tai visai kas kita.

– Olegą, – pridūrė Haris, slinkdamasis link dokumentų spintos. – Jie penktadienį išvyko į Maskvą.

– Nejaugi?

– Teismas. Vaiko tėvas nori globos teisių.

– Taip, tiesa. Kas jis per vienas?

– Hm. – Haris pataisė kiek pakrypusią nuotrauką virš kavos aparato. – Profesorius. Raketė sutiko jį ten dirbdama ir už jo ištekėjo. Kilęs iš senos turtingos giminės, kuri, anot Raketės, politiškai labai įtakinga.

– Turbūt jie pažįsta ir keletą teisėjų, ką?

– Tikriausiai, bet mes tikimės, kad viskas susiklostys gerai. Tėvas yra kuoktelėjęs, ir visi apie tai žino. Gabus, bet nesivaldantis alkoholikas, žinai, kas per tipas.

– Manau, kad taip.

Haris pašnairavo pačiu laiku ir spėjo pamatyti, kaip Halvorsenas nuslepia šypseną.

Visi policijos biure žinojo, kad Haris turi problemų dėl alkoholio. Mūsų laikais alkoholizmas nėra priežastis atleisti iš darbo valstybės tarnautoją, bet galima atleisti už gėrimą darbe. Pastarąjį kartą, kai Haris vėl prisigėrė, žmonės, sėdintys aukščiau, reikalavo pašalinti jį iš tarnybos, bet Smurtinių nusikaltimų skyriaus viršininkas Bjarnė Meleris, kaip visuomet, užtarė Harį, argumentuodamas pateisinančiomis aplinkybėmis. Aplinkybės buvo tokios, kad mergina iš nuotraukos virš espresso kavos aparato, Elena Jelten, Hario partnerė ir artima draugė, buvo mirtinai uždaužyta beisbolo lazda ant takelio palei Akerio upę. Haris atsitiesė, bet žaizdą vis dar skaudėjo. Iš dalies ir dėl to, kad byla vis dar nebuvo išaiškinta iki galo. Kai Haris ir Halvorsenas rado neginčijamų įrodymų prieš neonacij Sverę Ulseną, inspektorius Tomas Valeris tučtuojau nuėjo pas Ulseną į namus jo suimti. Ulsenas tikriausiai šovė į Valerį, o Valeris gindamasis šovė į Ulseną ir jį nudėjo. Pasak Valerio, viskas vyko būtent taip. Nei tyrimas susišaudymo vietoje, nei Vidaus tyrimų tarnybos apklausa nieko kito neparodė. Kita vertus, Ulseno motyvas nužudyti Eleną taip ir nebuvo atskleistas, nepaisant požymių, kad jis buvo įsitraukęs į nelegalią ginklų prekybą, dėl kurios Oslas pastaraisiais metais buvo užverstas nelegaliais pistoletais, o Elena užtiko šios prekybos pėdsakus. Tačiau Ulsenas buvo viso labo tik pasiuntinukas, o tų, kurie buvo atsakingi už apmokėjimą, policija nesusekė. Norėdamas dirbti su Elenos byla, Haris po neilgo pasibuvimo išėjo iš Apsaugos tarnybos, esančios viršutiniame aukšte, ir vėl

grįžo į Smurtinių nusikaltimų skyrių. Apsauga džiaugėsi juo atsikračiusi, o Meleris mielai priėmė į šeštą aukštą.

– Užbėgsiu pas Ivarsoną į Apiplėšimus su šita, – suburbėjo Haris, mostelėdamas vaizdo kasete. – Jis norėjo pažiūrėti ją kartu su naujuoju pas juos atsiradusiu vunderkindu.

– Na, ir su kuo gi?

– Ji šiemet baigė Policijos mokyklą ir, atrodo, išaiškino tris apiplėšimus vien tik pasižiūrėjusi vaizdo įrašus.

– Oho. Graži?

– Jūs, jaunikliai, tokie nuobodžiai nuspėjami, – atsiduso Haris. – Tikiuosi, ji gabi, visa kita man nerūpi.

– Esi tikras, kad tai moteris?

– Gerai būtų pasilinksminę ponas ir ponია Lenai, jei būtų davę sūnui Beatės vardą.

– Įtariu, kad ji gražuolė.

– Tikiuosi, kad ne, – paprieštaravo Haris ir senu įpročiu staigiai palenkė galvą, kad dėl savo 192 centimetrų ūgio nesitrenktų į staktą.

– Nagi?

– Geri policininkai yra negražūs, – pasigirdo balsas iš koridoriaus.

*

Iš pirmo žvilgsnio Beatės Len išvaizda nelinko nei į vieną, nei į kitą pusę – ji nebuvo bjauri, o kas nors gal ir būtų pavadinęs ją lėlyte. Bet turbūt dėl to, kad ji buvo labai mažutė: mažas veidas, maža nosis, mažos akys ir mažas visas kūnas. Labiausiai į akis krintantis bruožas – blyškumas. Jos oda ir plaukai buvo tokie bespalviai, kad Hariui priminė moters lavoną, kuri juodu su Elena sužvejojo Bunės fiorde. Bet, kitaip nei kalbant apie lavoną, Haris jautė, kad užmirš, kaip atrodo Beatė Len, jei bent akimirškai nukreips nuo jos akis. Atrodė, kad jai tai buvo